

Ієрархія ціннісно-сміслових наративів

у модельних програмах
Нової **УКРАЇНСЬКОЇ** школи
(мовно-літературна галузь)

Леся Гапон

Державний стандарт

(затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 року № 898)

Базовий навчальний план

Типова освітня програма

(затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 19 лютого 2021 року № 235)

Типовий навчальний план – варіативний перелік інтегрованих курсів та предметів

Каталог модельних навчальних програм з кожного інтегрованого курсу та предмету

Освітня програма

закладу середньої освіти
(затверджена закладом загальної середньої освіти)

Робочий навчальний план

Навчальні програми та календарно-тематичний навчальний план

Модельна навчальна програма - це документ, що визначає орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів навчання учнів, зміст навчального предмета (інтегрованого курсу) та види навчальної діяльності учнів, рекомендований для використання в освітньому процесі в порядку, визначеному законодавством.

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального матеріалу	Види навчальної діяльності
Назва змістової лінії, розділу, теми/тематики		

Очікувані результати навчання

Взаємодія з іншими особами в усній формі, сприймання і використання інформації для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях [6 МОВ 1.1.1-1-6 МОВ 1.8.1-1]

Сприймання, аналіз інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів, зокрема інформаційних та художніх текстах класичної та сучасної художньої літератури (української), медіатекстах та використання інформації для збагачення власного досвіду й духовного розвитку [6 МОВ 2.1.1-1-6 МОВ 2.7.2-1]

Висловлювання думок, почуттів і ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема інтерпретація літературних творів українських і зарубіжних письменників; взаємодія з іншими особами у цифровому середовищі, дотримання норм літературної мови [6 МОВ 3.1.2-1-6 МОВ 3.2.3-2];

Дослідження індивідуального мовлення, використання мови для власної мовної творчості, спостереження за мовними та літературними явищами, проведення їх аналізу [6 МОВ 4.2.2-1]

У модельних програмах ураховують:

☐ ціннісні орієнтири, визначені стандартом;

- ☐ формування наскрізних умінь;
- ☐ вимоги до обов'язкових результатів навчання у відповідній освітній галузі;
- ☐ наступність між циклами навчання на рівнях початкової та базової середньої освіти;
- ☐ компетентнісний потенціал відповідної освітньої галузі.

МНП можуть бути розроблені:

- ☐ для всього рівня базової середньої освіти (5-9-ті кл.);
- ☐ окремо для кожного циклу:
 - адаптаційного (5-6-ті кл.);
 - базового предметного навчання (7-9-ті кл.).

Ціннісні орієнтири базової середньої освіти

 повага до особистості кожної дитини, її інтересів та досвіду

 рівний доступ до освіти

 академічна доброчесність

 становлення вільної особистості та самостійність

 здоров'я та добробут

 довіра та безпека

 утвердження людської гідності, повага до прав людини

 активна громадянська позиція та патріотизм

 любов до рідного краю та відповідальність до довкілля

ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ
СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ
ШКОЛИ

Гідність

Рівність

Патріотизм

Справедливість

Турбота

Довіра

Чесність

ТОЛЕРАНТНІСТЬ
ТА КУЛЬТУРНЕ
РІЗНОМАНІТТЯ

ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ
СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ
ШКОЛИ

ВЕРХОВЕНСТВО
ПРАВА

НЕТЕРПИМІСТЬ
ДО КОРУПЦІЇ ТА
ФАВОРИТИЗМУ

ЛІДЕРСТВО ТА
САМОРЕАЛІЗАЦІЯ

СОЦІАЛЬНА
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

ЕКОЛОГІЧНО-
ЕТИЧНА
ЦІННІСТЬ

Моделні програми НУШ

Українська мова. 5-6 класи

- ❑ Моделна навчальна програма «Українська мова. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Голуб Н. Б., Горошкіна О. М.).
- ❑ Моделна навчальна програма «Українська мова. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Заболотний О. В., Заболотний В. В., Лавринчук В. П., Плівачук К. В., Попова Т. Д.).

ЦІННИСНІ ОРІЄНТИРИ (О.О.Заболотний та ін.)

- ✓ гідність і права людини
- ✓ рівність і толерантність
- ✓ патріотизм, національна самоідентифікація
- ✓ любов до української мови і культури
- ✓ збереження традицій, звичаїв, обрядів українського народу
- ✓ збереження та примноження родинних цінностей, єдності поколінь
- ✓ співпереживання, взаємоповага, взаємодопомога,
- ✓ безпека життєдіяльності
- ✓ здоровий спосіб життя
- ✓ відкритість до інновацій
- ✓ спілкування з мистецтвом
- ✓ єдність із природою, відповідальне ставлення до довкілля

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Вид навчальної діяльності
ВСТУП Значення мови в житті людини й суспільства. Українська мова — державна мова України <u>Ціннісні орієнтири</u> • Необхідність вільного володіння державною мовою. Усвідомлення мовних обов’язків громадянина держави. • Повага до історії та культурного надбання українського народу, розуміння ментальності народу. • Усвідомлення потреби в спілкуванні, знанні правил спілкування та вмінні дотримуватися їх. • Прагнення етично взаємодіяти у віртуальному просторі. • Розпізнавання маніпулятивного спілкування та оцінювання його як небезпечного й небажаного. Необхідність протистояння маніпулятивним впливам.		

Словосполучення і речення. Головні та другорядні члени речення		
<u>Ціннісні орієнтири</u> • Почуття поваги до рідного краю, народу. Плекання українських національних цінностей. • Уміння налагоджувати контакти з іншими особами. Готовність до пошуку різноманітних способів розв’язання комунікативних проблем. • Потреба в спілкуванні з мистецтвом. • Любов до батьків. • Гідність, чесність, справедливість. • Усвідомлення себе як невід’ємної частини природи.		
<i>Учень / учениця:</i> визначає ключові слова в почутому повідомленні доброзичливо висловлює своє ставлення до думок інших осіб, зважаючи на неповноту або суперечливість ...	МОВНА ЛІНІЯ • Словосполучення. Відмінність словосполучення від слова й речення. Головне й залежне слово в словосполученні. • Речення, його граматична основа (підмет і присудок). Речення з одним головним членом (<i>загальне ознайомлення</i>).	МОВНА ЛІНІЯ • Визначення головного й залежного слова в словосполученні. • Складання словосполучень за схемами. • Конструювання словосполучень з поданих слів з використанням і без використання прийменників. • Виправлення типових (найбільш поширених)

А. Пташине яйце, розписане мініатюрним орнаментом, називають писанкою. Назва її походить від слова «писати», тобто прикрашати орнаментом. Оригінальний орнамент писанок не лише чарує своєю вишуканістю, мініатюрністю, гармонією колориту, він містить глибоку символіку, що дійшла до нашого часу та єднає з традицією минулого.

У музеї канадського міста Вінніпег експонують понад 8 тисяч українських писанок із різних регіонів України. Музей писанок у вигляді великоднього яйця розташований в місті Коломия Івано-Франківської області.

Р. Михайлишин

Б. Єдиний у світі музей писанки створено в місті Коломій Івано-Франківської області.

Першу музейну експозицію відкрито восени 1987 року в церкві Благочення — пам'ятці архітектури XVI століття. 2000 року музей отримав власне приміщення, частиною якого є оригінальна архітектурна споруда, виконана у формі великої писанки.

Сьогодні музейна колекція налічує понад 10 тисяч творів. В експозиції представлено писанки та декоративні яйця не тільки з усіх регіонів України, а й із Польщі, Чехії, Румунії, Словаччини, Франції, Канади, США, Індії, Китаю, Єгипту, Алжиру та інших країн світу.

За матеріалами сайту «Карпати Інформують»

Завдання і запитання

- Добери заголовки до текстів **А** і **Б**.
- Випиши ключові слова, спільні для двох текстів.
- Що ти вже знав / знала про писанки? Що нового дізнався / дізналась?
- Знайди факти, які однаково викладені в обох текстах.
- Знайди розбіжність у фактах, викладених у текстах.
- Як можна перевіряти достовірність джерел?
- Запиши за алфавітом виділені слова.
- Дай стисло письмову відповідь (3–4 речення) на запитання «Чому важливо зберігати культурну спадщину народу?».

А. Правила поведінки під час грози

Під час грози найкраще ховатися в автомобілі або в будинку із громовідводом. Двері й вікна слід зачинити. Не можна стояти під високим деревом, біля металевих воріт чи дверей. Не можна бігати, плавати у водоймах. Не варто також розгортати парасольку, лягати на мокру землю. Мобільний телефон треба обов'язково вимкнути.

За матеріалами правил
Центру громадського здоров'я МОЗ України

Б. Гроза проходила десь поруч. Було то блискавка, то грім.
Дорога йшла кудись на Овруч в лісах і травах до колін.
Латаття ніжилось в озерах, хитали ряску карасі.
Черкнула блискавка по зелах*, аж полягали вони всі.
Над світом білим, світом білим хтось всі спіралі перепрів.
А хмари бігли, хмари бігли і спотикалися об грім.
Гроза погримувала грізно, були ми з нею тет-а-тет**.
Тремтіла річечка рогізна***, човни ховала в очерет.

Ліна Костенко

- * Зело — зелені.
- ** Тет-а-тет — ан-на-ан.
- *** Рогізна — та, у якій росте рогіз.

Завдання і запитання

- До якого стилю належить текст **Б**?
- До якого стилю належить текст **А**?
- Який із текстів викликає більше емоцій?
- Інформація з якого тексту стане у пригоді під час грози?
- Які з правил тобі запам'ятались?
- Випиши з обох текстів речення з означеннями.
- Опиши стан природи, зображений на світлинці (5–7 речень).

А. А що, у дітей є якісь особливі права?

Ще й які! Це, може, звучить як фантастика, але людство лише у XX столітті усвідомило, що діти, безперечно, потребують особливої турботи та захисту, адже часто не можуть захистити себе самостійно. У 1989 році Організація Об'єднаних Націй ухвалила Конвенцію про права дитини, яку ще називають, між іншим, світовою конституцією для дітей. Цей документ підписали 193 країни. Україна, до речі, одна з них, отже, українські діти можуть розраховувати на захист та підтримку з боку держави.

За матеріалами сайту «Діти керують світом»

Б. І які ж права є в дітей, наприклад?

У Конвенції є 54 статті — кожна з них присвячена певному праву дитини. Усі дитячі права засновані на кількох простих, але важливих принципах. По-перше, усі діти мають рівні права, незалежно від того, якої вони національності, скільки їм років, якого кольору волосся мають чи яку музику слухають. По-друге, інтереси дитини мають бути завжди на першому місці, до думки дитини, звичайно, потрібно дослухатися і давати їй вільно висловлювати свою позицію.

По-третє, кожна дитина має бути забезпечена всім, що потрібно їй для щасливого життя: мати житло та сім'ю, вчитися в школі, їсти, мати час на ігри та дозвілля.

Завдання і запитання

- До якого стилю мовлення належить кожен із текстів? Поясни свою думку.
- Якою є тема тексту **А**?
- Сформулюй основну думку тексту **Б**.
- Які права дитини ти знаєш? Запиши.
- Випиши з обох текстів вставні слова, визнач, до якої групи за значенням вони належать.
- До слів *особливий, турбота, право, простий, вільно* добери по два синоніми.
- Виконай синтаксичний розбір другого речення тексту **Б**.
- Куди ти можеш звернутись, якщо відчуваєш, що твої права порушують? Запиши відповідь одним реченням, увівши в нього однорідні члени речення.

Тарілка здорового харчування

Від того, яку їжу ми їмо, залежить наше здоров'я. У цьому переконувати нікого не треба. Важливо мати орієнтири — групи продуктів і їх кількість на день, які потрібно покласти до своєї тарілки, щоб харчування приносило користь.

Половину тарілки, згідно з рекомендаціями, мають займати овочі або фрукти. Їх співвідношення — 2 : 1, тобто дві частини овочів, які не містять крохмалю, й одна частина фруктів.

Іншу половину тарілки ділимо на три частини. На першій — риба, птиця, яйця, м'ясо. На другій — молочні продукти: молоко, кефір, йогурт, сири. А на третій частині нашої половини тарілки — зернові, бобові, крохмалевмісні овочі, горіхи й насіння.

Обов'язково до щоденного раціону має входити вода.

Головне — зберігайте баланс та різноманітність у харчуванні. І не забувайте про рух. Усе це допоможе бути здоровими, фізично активними.

За С. Фус

Завдання і запитання

- До якого стилю мовлення належить текст?
- Чи вважаєш ти проблему, розкриту в тексті, важливою?
- Чи відповідає твоя тарілка запропонованим нормам?
- Чи був корисним тобі цей текст? Чим?
- Із поданого тексту випиши п'ять слів зі нульовим закінченням і п'ять слів без закінчення.
- Поясни лексичне значення слів *орієнтир, рекомендація, раціон, баланс*.
- Склади свою тарілку здорового харчування.

			зміст інформації тощо).
5.	Очікувані результати: - Вирізняє синтаксичні одиниці у своєму та чужому мовленні, пояснює їхню суть [6 МОВ 4.1.2-1]; - порівнює та зіставляє синтаксичні одиниці за визначеними ознаками [6 МОВ 4.1.1-2]; - використовує різноманітні синтаксичні конструкції в різних повідомленнях у спеціальних (захищених) цифрових сервісах і соцмережах [6 МОВ 3.2.1-1]; - відтворює зміст почутого тексту з увагою до конкретних синтаксичних одиниць [6 УМД 1.2.1]; - визначає мету повідомлення простим реченням [6 УМД 1.4.4]; - висловлює власні почуття і враження щодо зображених у тексті людей, подій, ситуацій, ставлення до них [6 МОВ 2.3.2]; - характеризує емоційний стан літературного персонажа, його поведінки, вчинків засобами простого й складного речень, виявляючи толерантність [6 МОВ 2.3.1-1];	Тема: Відомості з синтаксису й пунктуації <i>Пропонований зміст:</i> Повторення вивченого в 1-4 класах. Словосполучення. Відмінність словосполучення від слова й речення. Головне й залежне слово в словосполученні. Речення, його граматична основа (підмет і присудок). Речення з одним головним членом (загальне ознайомлення). Види речень за метою висловлення (розповідні, питальні, спонукальні); за емоційним забарвленням (окличні й неокличні). Пунктуаційна помилка. Другорядні члени речення: додаток, означення, обставина. Речення з однорідними членами (без сполучників і зі	Види навчальної діяльності: Організаційна діяльність (цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія). Пізнавальна діяльність (розрізнення речень і словосполучень; добір власних прикладів словосполучень і речень; пошук ситуацій застосування окличних і питальних речень; аналіз функцій головних і другорядних членів; обґрунтування важливості розділових знаків; пошук ситуацій спілкування, у яких використання однорідних членів необхідне, правильне інтонування розділових знаків в усному мовленні; інтонування діалогу, речень із прямою мовою тощо). Мовленнєва діяльність (усне висловлення на задану тему; участь в обговоренні проблеми тощо). Текстова діяльність (виписування з тексту словосполучень, що є ключовими й виражають зміст його; заміна в тексті словосполучень; виписування речень,

Соціокультурні лінії (Н.Голуб, О.Горошкіна)

<http://yakistosviti.com.ua/uk/Ukrayinska-mova-2021>

Лексикологія				
Повторення вивченого в 1-4 класах. Лексичне значення слова. Однозначні й багатозначні слова. Тлумачний словник. Групи слів за значенням: синоніми, антоніми, омоніми. Пароніми. Словники антонімів, синонімів, омонімів, паронімів. Групи слів за походженням: власне українські й запозичені (іншомовного походження) слова. Написання слів іншомовного походження. Словник іншомовних слів. Активна й пасивна лексики	2.	Поглиблене повторення вивченого в 1-4 класах. Лексичне значення слова. <i>Багатий і розмаїтий світ українського слова</i>		
	3.	Тлумачний словник. <i>Книжка – ключ до успіху</i>		
	4.	Однозначні й багатозначні слова. <i>Уява – крок до здійснення мрії</i>		
	5.	Групи слів за значенням: синоніми, антоніми, омоніми. <i>Розмаїтий дитинства світ</i>		
	6.	Пароніми. <i>З увагою до слова</i>		
	7.	Словники синонімів, антонімів, омонімів, паронімів. <i>Здоров'я і здоровий спосіб життя – важливі людські цінності.</i>		
	8.	Групи слів за походженням: власне українські й запозичені (іншомовного походження) слова. <i>Світ моїх захоплень</i>		

Соціокультурні лінії (Н.Голуб, О.Горошкіна)

<http://yakistosviti.com.ua/uk/Ukrayinska-mova-2021>

слова. Позначення м'якості приголосних на письмі буквами ь, і, є, ю, я. Правила вживання м'якого знака. Особливості української графіки (відповідність звуків і графічних знаків, звук [г] і буква ге). Звукове значення букв я, ю, є, ї та щ. Правила вживання апострофа. Наголос в українській мові. Склад. Правила перенесення слів з рядка в рядок. Милозвучність української мови. Правила милозвучності	38	Повторення вивченого з фонетики <i>Якого кольору нудьга</i>		
	39	Повторення вивченого з графіки в 1-4 класах <i>Долаємо труднощі – набуваємо впевненості</i>		
	40	Особливості української графіки (відповідність звуків і графічних знаків, звук [г] і буква ге). <i>Світло душі людської</i>		
	41	Звукове значення букв я, ю, є, ї та щ . Правила вживання апострофа. <i>Джерела позитивних емоцій</i>		
	42	Склад. Правила перенесення з рядка в рядок <i>Найвищі цінності України</i>		
	43	Милозвучність української мови. Правила милозвучності (чергування у – в, і – й, з – із – зі). <i>Правила природоохоронної поведінки</i>		
	44	Словник наголосів. Орфоепічний словник. <i>Засоби самовдосконалення</i>		

НУШ Українська мова Українська мова. 5-6 класи

- ❑ Модельна навчальна програма «Українська мова. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Голуб Н. Б., Горошкіна О. М.).
- ❑ Модельна навчальна програма «Українська мова. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Заболотний О. В., Заболотний В. В., Лавринчук В. П., Плівачук К. В., Попова Т. Д.).

НУШ Українська література Українська література. 5-6 класи

- ❑ Модельна навчальна програма «Українська література. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Архипова В. П., Січкач С. І., Шило С. Б.).
- ❑ Модельна навчальна програма «Українська література. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Чумарна М. І., Пастушенко Н. М.).
- ❑ Модельна навчальна програма «Українська література. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Яценко Т. О., Качак Т. Б., Кизилова В. В., Пахаренко В. І., Дячок С. О., Овдійчук Л. М., Слижук О. А., Макаренко В. М., Тригуб І. А.).

НУШ Драматургія і театр. 5-6 класи» (міжгалузовий інтегрований курс)

- ❑ Модельна навчальна програма «Драматургія і театр. 5-6 класи» (міжгалузовий інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (Старагіна І. П., Чужинова І. Ю., Івасюк О. М.).

Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної)

- ❑ Модельна навчальна програма «Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної). 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Яценко Т. О., Тригуб І. А.).

Інтегрований мовно-літературний курс

- ❑ Модельна навчальна програма "Інтегрований мовно-літературний курс (українська мова, українська та зарубіжні літератури). 5-6 класи" для закладів загальної середньої освіти (авт. Старагіна І.П., Новосьолова В.І., Терещенко В.М., Романенко Ю.О., Блажко М.Б., Ткач П.Б., Панченков А.О., Волошенюк О.В.).

Українська мова

МНП Голуб Н., Горошкіна О.

Підручники

1. Голуб Н., Горошкіна О. <http://www.osvita-dim.com.ua/>
2. Семеног О. М., Дятленко Т. І., Білясник М. Д., Волницьк В. В. <https://aston.te.ua/>
3. Ворон А., Солопенко В. <https://www.orioncentr.com.ua/>
4. Онатій А.В., Ткачук Т.П. <https://bohdan-books.com/> Ел.додаток <https://edodatok.com/>
5. Літвінова І.М. ranok.com.ua

МНП Заболотний О.В., Заболотний В.В., Лавринчук В.П., Плівачук К.В., Попова Т.Д.

Підручники

1. Заболотний О.В, Заболотний В.В. <https://www.geneza.ua/>
2. Ющук І.П. <https://bohdan-books.com/pdf> Ел.додаток <https://edodatok.com/>
3. Авраменко О. <https://www.gramota.kiev.ua/>
4. Гапон Л., Грабовська О., Петришина О., Підручняк О. <https://pp-books.com.ua/>
5. Глазова О. <http://www.osvita-dim.com.ua/>

Українська література

МНП Яценко Т. О., Качак Т. Б., Кизилова В. В., Пахаренко В. І., Дячок С. О., Овдійчук Л. М., Слижук О. А., Макаренко В. М., Тригуб І. А.

Підручники

1. Калинич О. В. , Дячок С. О. За редакцією Ю. І. Ковбасенка <https://aston.te.ua/>
2. Яценко Т., Пахаренко В., Слижук О. <http://www.osvita-dim.com.ua/>
3. Качак Т.Б., Тебешевська О.С. <https://academia-pc.com.ua/>
4. Борзенко О.І. <https://i-ranok.com/ukrlit5>

МНП Чумарна М. І., Пастушенко Н. М.

Підручники

1. Марія Чумарна, Наталія Пастушенко <https://bohdan-books.com/>
2. Коваленко Л., Бернадська Н. <http://www.osvita-dim.com.ua/>

МНП Архипова В. П., Січкач С. І., Шило С. Б.

Підручники

1. Архипова В. П., Січкач С. І., Шило С. Б. Чернівці «Букрек»
2. Заболотний В., Заболотний О., Слоньовська О., Ярмутьська І. <https://www.e-litera.com.ua/>
3. Авраменко О. <https://www.gramota.kiev.ua/>

Інтегровані курси

- **МНП Інтегрований мовно-літературний курс (УМ, УЛ, ЗЛ). 5-6 кл.** (авт. Старагіна І.П., Новосьолова В.І., Терещенко В.М., Романенко Ю.О., Блажко М.Б., Ткач П.Б., Панченков А.О., Волошенюк О.В.)

Підручники

1. Старагіна І.П., Панченков А.О., Терещенко В.М., Романенко Ю.О., Волошенюк О.В., Новосьолова В.І., Блажко М.Б., Ткач П.Б. <https://www.geneza.ua/product/1096>
2. Хворостяний І. Г., Большакова І. О. <https://i-ranok.com/> частина 1; частина 2

- **МНП Літератури. Інтегрований курс літератур (УЛ, ЗЛ). 5-6 кл.** (авт. Яценко Т. О., Тригуб І. А)

Підручник: Яценко Т., Пахаренко В., Тригуб І., Слижук О. Частина 1; частина 2